

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут **Коломийський навчально-науковий**

Кафедра **філології**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

О 3. Українська мова за професійним спрямуванням

Освітня програма «Початкова освіта»
Перший (бакалаврський) освітній рівень /

Спеціальність 013 Початкова освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 2 від “30” вересня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	О 3. Українська мова за професійним спрямування
Викладач (-і)	Ковальчук Михайло Петрович, Лепьохін Євгеній Олександрович
Контактний телефон викладача	(03433) 2-46-60
Е-mail викладача	trynikova@ukr.net; eugene.lepyokhin@gmail.com
Формат дисципліни	нормативна
Форма навчання	денна/заочна
Обсяг дисципліни	90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=94&id_cou=6560
Консультації	Консультації до самостійної роботи проводяться на практичних заняттях і згідно графіку консультацій викладача
2. Анотація до курсу	
Предметом вивчення навчальної дисципліни є система стилів української мови, їх основні ознаки, особливості застосування офіційно-ділового, наукового стилів у професійній діяльності.	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» є підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності студентів, практичне оволодіння основами офіційно-ділового, наукового, розмовного стилів української мови, що забезпечить професійне спілкування на належному мовному рівні.</p> <p>Завдання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – сформувати чітке і правильне розуміння ролі державної мови у професійній діяльності; – забезпечити досконале володіння нормами сучасної української літературної мови та дотримання вимог культури усного й писемного мовлення; – виробити навички самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні; – розвивати творче мислення студентів; – виховати повагу до української літературної мови, до мовних традицій; – сформувати навички оперування фаховою термінологією редагування, коригування та перекладу наукових текстів. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Загальні компетентності</p> <p>КЗ-5. Громадянська компетентність. Здатність активно, відповідально та ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства. Здатність орієнтуватися у проблемах сучасного суспільно-політичного життя в Україні, застосовувати процедури й технології захисту власних інтересів, прав і свобод своїх та інших громадян, зокрема учнів початкової школи; використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству України.</p> <p>КЗ-7. Соціокультурна. Здатність застосовувати знання, пов'язані із соціальною структурою та національною специфікою суспільства, з особливостями соціальних ролей; здатність до орієнтування у соціальних ситуаціях, розуміння соціального контексту</p>	

художніх творів Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; спроможність ідентифікувати себе з цінностями професійного середовища; наявність професійної позиції вчителя. Здатність до цінування та повага до різноманітності і мультикультурності; надання рівних можливостей учням різних національностей та різних розумових здібностей, толерантне ставлення до їхньої культурної спадщини, індивідуальних особливостей.

КЗ-8. Міжособистісної взаємодії. Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії; зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом, колегами, учнями та їхніми батьками; володіння алгоритмами конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці, групової та кооперативної діяльності. Здатність бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань.

КЗ-12. Інформаційно-комунікаційна. Здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій для розв'язання комунікативних задач у професійній діяльності вчителя початкових класів й у повсякденному житті.

Спеціальні (фахові)

СК – 3.1. Дидактична. Здатність майбутнього вчителя (випускника) вирішувати стандартні та проблемні професійні завдання, що виникають в освітній практиці початкової школи, на основі сформованих знань про теоретичні засади побудови змісту і процесу навчання молодших учнів, у тому числі ґрунтовних знань про сучасні теорії навчання, гнучкого володіння методами навчання; спроможність обґрунтовано обирати прийоми, засоби, технології, форми організації навчання, адекватні дидактичній ситуації.

СК – 4.3. Спеціально-методична. Здатність до навчання молодших школярів будь-яким елементам змісту програми.

СК – 4.4. Контрольно-оцінювальна. Здатність до реалізації критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи; здатність дотримуватись Державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів початкової школи, визначених у програмі.

СК – 5.2. Вербально-логічна. Здатність педагога володіти доцільними формами вербального професійного спілкування в колективі, сприймати, осмислювати й відтворювати зміст і основну думку усних і письмових висловлювань, коригувати власне й чуже мовлення; здатність опрацьовувати, групувати навчальну інформацію, адекватно усвідомлювати комунікативний сенс повідомлень, запам'ятовувати й у разі необхідності актуалізовувати в пам'яті професійні знання, фактичні дані, навчальну інформацію.

СК – 5.4. Соціально-комунікативна. Здатність учителя в будь-якій педагогічній ситуації орієнтуватися на всіх учасників навчально-виховного середовища, приймати правильні рішення і, як наслідок, досягати поставленої мети навчання й виховання.

Результати навчання

РН13 Здатність до здійснення комунікації, зорієнтованої мовленнєве спілкування у процесі вирішення професійно-педагогічних задач.

РН14 Здатність прогнозувати, проектувати та коригувати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітньо-виховного процесу початкової школи на засадах етики професійного спілкування, застосовуючи правила мовленнєвого етикету.

РН15 Здатність до використання засобів вербальної та невербальної комунікації задля підвищення рівня професійної культури майбутнього вчителя.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	2
практичні заняття	28
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
3	013 Початкова освіта	2	нормативний		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Вступ. Мовні норми Мета, предмет і завдання курсу, його наукові основи. Поняття державної, національної та літературної мови (найістотніші ознаки літературної мови). Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Типи мовних норм.	Лекція, самостійна робота	№ 1, 8, 12, 13, 17 із списку рекомендованої літератури	Лекція: законспектувати лекційний матеріал – 2 год. Самостійна робота: підготувати виступ на тему "Мовне законодавство та мовна політика в Україні" – 5 год.	самостійна робота – 5 балів	Тиждень
Тема 2. Мовна і мовленнєва компетентність у професійній діяльності Комунікативні ознаки культури мовлення. Комунікативна професіограма фахівця. Словники у професійному мовленні. Типи словників. Мовний етикет у професійному спілкуванні.	самостійна робота	№ 5, 8, 12, 13, 17 із списку рекомендованої літератури	Самостійна робота: виписати з фахових текстів 20 прикладів порушення мовних норм. Виправити помилки та визначити типи порушень мовних норм – 10 год.	самостійна робота – 5 балів	Два тижні
Тема 3. Ділові папери. Документація з кадрово-контрактних питань Класифікація документів. Національний стандарт України. Резюме. Характеристика. Рекомендаційний лист. Заява. Види заяв. Автобіографія. Особовий листок з обліку кадрів. Наказ щодо особового складу. Трудова книжка. Трудовий договір, трудова угода і контракт.	практичне заняття, самостійна робота	№ 1, 3, 4, 8, 12, 13, 14, 17 із списку рекомендованої літератури	Висвітлити питання практичного заняття – 2 год. Самостійна робота: підготувати по одному зразку документів з кадрово-контрактних питань (на професійну тематику) – 5 год.	аудиторна робота – 5 балів; самостійна робота – 5 балів	Тиждень

<p>Тема 4. Довідково-інформаційні документи Прес-реліз. Повідомлення про захід. Звіт. Службова записка. Довідка. Протокол, витяг з протоколу. Реквізити листа та їх оформлення. Класифікація листів. Лист-претензія. Лист-вітання. Лист-запрошення.</p>	самостійна робота	№ 1, 3, 4, 8, 12, 13, 14, 17 із списку рекомендованої літератури	Самостійна робота: підготувати по одному зразку документів довідково-інформаційного характеру (на професійну тематику) – 5 год.	самостійна робота – 10 балів	Два тижні
<p>Тема 5. Український мовленнєвий етикет Поняття про мовленнєвий етикет. Особливості українського мовленнєвого етикету (ідіоетнічні, регіональні, особистісні чинники) Комунікативні особливості вітання. Фатичні фрази. Етикетні формули прощання. Звертання та мовленнєвий етикет. Етикетні правила знайомства. Комунікативні особливості прохання та наказу. Етикетні формули побажання.</p>	самостійна робота	№ 2, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13 із списку рекомендованої літератури	Самостійна робота: підготувати реферат на одну із запропонованих тем про український мовленнєвий етикет – 10 год.	самостійна робота – 10 балів	Тиждень
<p>Тема 6. Використання етикетних формул у стандартних етикетних ситуаціях Комунікативні особливості запрошення. Етикетні формули привітання. Подяка та мовленнєвий етикет. Етикетні правила компліментів. Комунікативні особливості вибачення. Правила телефонного етикету. Етикетні особливості листування.</p>	самостійна робота	№ 2, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13 із списку рекомендованої літератури	Самостійна робота: навести приклади використання типових формул мовленнєвого етикету у вашому професійному спілкуванні – 10 год.	самостійна робота – 10 балів	Тиждень

<p>Тема 7. Риторика і мистецтво презентації Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Прилюдний виступ як важливий засіб комунікації. Мистецтво аргументації. Техніка і тактика аргументування. Мовні засоби переконування. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час прилюдного виступу. Види публічного мовлення. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Мовленнєві, стилістичні і комунікативні принципи презентації. Культура сприймання публічного виступу. Уміння ставити запитання, уміння слухати.</p>	самостійна робота	№ 6, 7, 9, 10, 12, 13, 17 із списку рекомендованої літератури	Самостійна робота: підготувати ораторський виступ профорієнтаційного характеру за тематикою Вашої професії – 10 год.	самостійна робота – 10 балів	Тиждень
<p>Тема 8. Культура усного фахового спілкування Особливості усного спілкування. Способи впливу на людей під час безпосереднього спілкування. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Стратегії поведінки під час ділової бесіди. Співбесіда з роботодавцем. Мистецтво перемовин. Збори як форма прийняття колективного рішення. Нарада. Дискусія. «Мозковий штурм» як евристична форма, що активізує креативний потенціал співрозмовників під час колективного обговорення проблеми. Технології проведення «мозкового штурму».</p>	практичне заняття, самостійна робота	№ 2, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 17 із списку рекомендованої літератури	Висвітлити питання практичного заняття – 2 год. Самостійна робота: змоделювати по одному прикладу порушення кожної з комунікативних ознак культури мовлення (на основі професійного спілкування за обраним фахом) – 5 год.	самостійна робота – 10 балів	Тиждень

<p>Тема 9. Українська термінологія в професійному спілкуванні Історія і сучасні проблеми української термінології. Теоретичні засади термінознавства та лексикографії. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузєва і вузькоспеціальна термінологія. Термінологія обраного фаху. Способи творення термінів. Нормування, кодифікація і стандартизація термінів.</p>	<p>практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>№ 14, 15, 16,17 із списку рекомендованої літератури</p>	<p>Висвітлити питання практичного заняття – 2 год. Самостійна робота: укласти словничок іншомовних запозичень (не менше 50 слів), без яких не обійтись у Вашому фаховому спілкуванні – 5 год.</p>	<p>аудиторна робота – 5 балів; самостійна робота – 5 балів</p>	<p>Два тижні</p>
<p>Тема 10. Науковий стиль і його засоби у професійному спілкуванні Особливості наукового тексту і професійного наукового викладу думки. Мовні засоби наукового стилю. Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект як важливий засіб організації розумової праці. Анування і реферування наукових текстів. Основні правила бібліографічного опису джерел, оформлювання покликань. Реферат як жанр академічного письма. Складові реферату . Стаття як самостійний науковий твір. Вимоги до наукової статті. Основні вимоги до виконання та оформлювання курсової, дипломної, магістерської робіт. Рецензія, відгук як критичне осмислення наукової праці.</p>	<p>самостійна робота</p>	<p>№ 3, 6, 8, 13, 14, 15, 16,17 із списку рекомендованої літератури</p>	<p>Самостійна робота: підготувати наукову статтю або доповідь на тему, пов'язану з обраним фахом (відповідно до вимог оформлення статей та бібліографії). Написати анотацію до статті – 10 год.</p>	<p>самостійна робота – 10 балів</p>	<p>Тиждень</p>

<p>Тема 11. Проблеми перекладу та редагування наукових текстів Форми і види перекладу. Буквальний, адекватний, реферативний, анотаційний переклади. Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською. Вибір синонімів під час перекладу. Переклад термінів. Особливості редагування наукового тексту. Мовні норми і редагування наукового тексту. Помилки у змісті й будові висловлювань.</p>	<p>практичне заняття, самостійна робота</p>	<p>№ 3, 6, 8, 13, 14, 15, 16,17 із списку рекомендованої літератури</p>	<p>Висвітлити питання практичного заняття – 2 год. Самостійна робота: перекласти текст на професійну тему (20-25 речень) з польської або російської мови – 5 год.</p>	<p>аудиторна робота – 5 балів; самостійна робота – 5 балів</p>	<p>Тиждень</p>
--	---	---	--	---	----------------

6. Система оцінювання курсу

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за шкалою Університету, національною шкалою та шкалою ECTS.</p>																					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th>Оцінка ECTS</th> <th>Оцінка за національною шкалою</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 – 100</td> <td>A</td> <td rowspan="5">зараховано</td> </tr> <tr> <td>80 – 89</td> <td>B</td> </tr> <tr> <td>70 – 79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60 – 69</td> <td>D</td> </tr> <tr> <td>50 – 59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26 – 49</td> <td>FX</td> <td>не зараховано з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td>0-25</td> <td>F</td> <td>не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> </tr> </tbody> </table>	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	90 – 100	A	зараховано	80 – 89	B	70 – 79	C	60 – 69	D	50 – 59	E	26 – 49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання	0-25	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою																				
90 – 100	A	зараховано																				
80 – 89	B																					
70 – 79	C																					
60 – 69	D																					
50 – 59	E																					
26 – 49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання																				
0-25	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни																				
<p>90 балів та вище виставляються за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, здатність пропонувати оригінальні рішення, критично оцінювати об'єктивну та суб'єктивну інформацію, здійснювати самооцінку, логічно і послідовно відповідати на поставлені питання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання нестандартних практичних задач. 100 балів можуть бути виставлені за виконання обов'язкових завдань.</p>																						
<p>80-89 балів виставляються за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки, аргументовані відповіді на поставлені питання, застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних нестандартних задач, вміння аналізувати явища та пропонувати оригінальні рішення; мають місце окремі помилки.</p>																						
<p>70-79 балів виставляються за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки, аргументовані відповіді на поставлені питання, які, однак містять неточності; за вміння аналізувати отриману інформацію та пропонувати нестандартні рішення, застосовувати теоретичні положення під час розв'язання нових типів практичних задач.</p>																						
<p>60-69 балів виставляються за посередні знання навчального матеріалу, його</p>																						

	<p>розуміння, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання стандартних практичних задач, не завжди аргументовані відповіді; має місце значна кількість недоліків.</p> <p>50-59 балів виставляються за слабкі знання навчального матеріалу, його розуміння, неточні, або мало аргументовані відповіді з порушенням послідовності викладення, за невпевненість під час пояснень теоретичних положень; відповідь задовольняє мінімальному позитивному рівню.</p> <p>25-49 балів виставляються за відтворення обмеженої частини навчального матеріалу; при цьому – невміння його пояснити та вирішувати стандартні практичні задачі навіть за допомогою викладача.</p> <p>Оцінки проміжку 00-24 бали виставляють за безсистемні фрагментарні знання навчального матеріалу, або їх відсутність; потребує повторного вивчення матеріалу.</p>
Вимоги до письмової роботи	Упродовж курсу студент виконує контрольну роботу, яка містить питання щодо понятійного апарату дисципліни та спрямована на перевірку рівня практичних умінь і навичок студента.
Семінарські заняття	Семінарські заняття навчальним планом не передбачені
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50% практичних робіт, участь в усіх дискусіях під час практичних занять.

7. Політика курсу

Відвідування занять – обов'язковий компонент оцінювання, за яке нараховують бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може проходити в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. Якщо студент пропустив аудиторне заняття, практичне завдання виконує самостійно, опрацювавши рекомендовану літературу. Оцінка за семестр, у зв'язку з практичним направленням курсу, виставляється за практичні завдання та виконання самостійної роботи.

Викладач та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись таких положень:

1. [Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»](#)
2. [Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»](#)
3. [Положення про порядок навчання студентів за індивідуальним графіком у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»](#)
4. Положення про дистанційне навчання.

8. Рекомендована література

1. Ачилова В. П., Прадід Ю. Ф. Українське ділове мовлення: Навч. посіб. В 2-х частинах // За ред. Ю. Ф. Прадіда. – Сімферополь: Доля, 2001. – 144 с.
2. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С. К. Богдан. – К. : Рідна мова, 1998. – 476 с.
3. Ботвина Н.В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови: навч. посібник. – К.: АртЕк, 1998. – 192 с.
4. Глушик С. В. Сучасні ділові папери: навч. посібник / С. В. Глушик, О. В. Дияк, С. В. Шевчук. – К. : ТОВ «Літера ЛТД», 2013. – 416 с.
5. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення: навч. посіб. / Т. Б. Гриценко. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 256 с.
6. Культура фахового мовлення : навч. посібник / за ред. Н. Д. Бабиц. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2006. – 496 с.
7. Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посібник / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : Вид. центр «Академія», 2007. – 360 с.
8. Мацюк З. Українська мова професійного спрямування: навч. посіб. / З. Мацюк, Н. Станкевич. – К. : Каравела, 2008. – 296 с.
9. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика / М. І. Пентилюк. – К. : Вежа, 1994. – 240 с.

10. Пономарів О. Д. Культура слова: мовностилістичні поради : [навч. посібник] / О. Д. Пономарів. – К. : Либідь, 1999. – 240 с.
11. Стахів М. Український комунікативний етикет : навчально-методичний посібник / Марія Стахів. – К. : Знання, 2008. – 248 с.
12. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти / уклад. О.В. Бабакова, З.О. Митяй, О.Г. Хомчак. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. – 151 с.
13. Черемська О. С. Українська мова (за професійним спрямуванням) : підручник / О. С. Черемська, В. Г. Сухенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 436 с.
14. Шевчук С. В. Ділове мовлення: Модульний курс: підручник / С. В. Шевчук. – К. :Арій, 2009. – 396 с.
15. Шевчук С. В. Практикум з українського ділового мовлення: навч. посіб. / С. В. Шевчук, О. О. Кабиш. – К. : Арій, 2009. – 276 с.
16. Шевчук С. В. Практикум з української мови: Модульний курс: навч. посіб. / С. В. Шевчук, Т. М. Лобода. – К. : Алерта, 2009. – 438 с.
17. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник / С. В. Шевчук, І. В. Клименко. – 3-тє вид., виправ. і доповнен. – К. : Алерта, 2012. – 696 с.

**Викладачі: М. П. Ковальчук
Є. О. Лепьохін**